

JUDr. Iveta RAJTÁKOVÁ, advokátka, Štúrova č. 20, 040 01 Košice
IČO: 355 14 892, číslo zápisu do zoznamu advokátov SAK: 456
tel. č.: 055/623 24 48, 625 50 01, fax: 055/623 24 48, e-mail: advokatka@rajtakova.sk
číslo elektronickej schránky: E0006599409
číslo účtu IBAN: SK04 0200 0000 0034 9266 6653, BIC: SUBASKBX

Slovenská inšpekcia životného prostredia
Inšpektorát životného prostredia Košice
Rumanová 14
040 53 Košice

Košice 20. 12. 2021

Vyjadrenie vo veci sp. zn. 10242/55/2021-46215/2021

1. Zastupujem občianske združenie Lesoochranárske zoskupenie VLK (ďalej len „LZ VLK“), sídlo Tulčík č. 310, 082 13 Tulčík vo veci jeho podnetu Slovenskej inšpekcii životného prostredia, Inšpektorátu životného prostredia Košice zo dňa 2. 11. 2021, v ktorom LZ VLK poukázalo na podozrenie z porušovania druhovej ochrany v Chránenom vtáčom území SKCHVU 052 Čergov (ďalej len „CHVÚ Čergov“) a Území európskeho významu SKUEV 0332 Čergov (ďalej len „ÚEV Čergov“) pri lesohospodárskej činnosti.

2. Podnetom zo dňa 2. 11. 2021 oznámilo LZ VLK, že v lesnom poraste č. 463 v k. ú. Hertník, okres Bardejov bola dňa 27. 10. 2021 a v nasledujúcich dňoch vykonávaná lesohospodárska činnosť obhospodarovateľom lesa Lesy Slovenskej republiky, š. p. (ďalej len „obhospodarovateľ“).

3. LZ VLK vyjadrilo v podnete podozrenie, že predmetná činnosť – výrub stromov a ich vytáhovanie z porastov na cestu sa vykonávala bez toho, aby bola obhospodarovateľovi povolená výnimka z druhovej ochrany, podľa ust. § 32 zák. č. 543/2002 Z. z. (ďalej len „ZOPK“). LZ VLK poukázalo na to, že ak by aj predmetná lesohospodárska činnosť bola vykonávaná v súlade s Programom starostlivosti o lesy (ďalej len „PSOL“), zo žiadneho ustanovenia ZOPK nevyplýva, že by obhospodarovateľ bol oprávnený porušovať zákazy ustanovené v § 35 ods. 1 a ods. 2 ZOPK, ak nemá vecne a miestne príslušným orgánom ochrany prírody povolenú výnimku.

4. LZ VLK zdôraznilo, že v dokumente Okresného úradu Prešov sp. zn. OÚ-PO-OOP4-2020/029998 – *Odsúhlásenie plánu hospodárskych opatrení na obdobie od skončenia platnosti plánu do schválenia plánu pre LC Lesy na LHC Hertník*, tento upozornil obhospodarovateľa na to, že podľa ust. § 35 ods. 2 písm. c) ZOPK a podľa ust. § 35 ods. 1 písm. c) ZOPK je zakázané poškodzovať, alebo ničiť miesta rozmnožovania, alebo miesta odpočinku chráneného živočícha v jeho prirodzenom areáli a je zakázané úmyselne rušiť chráneného živočícha v jeho prirodzenom areáli, najmä v období hniezdenia, rozmnožovania, výchovy mláďat, zimného spánku alebo migrácie. Okresný úrad ďalej upozornil na to,

že k poškodeniu hniezdneho biotopu, alebo miest rozmnožovania a zhromažďovania chránených živočíchov môže dôjsť aj výrubom stromov priamo na hniezdnom biotope, resp. v jeho bezprostrednom okolí a tým k zmene ekologických charakteristik daného biotopu. Zároveň okresný úrad zdôraznil, že uvedený dokument – súhlas nenahrádza vyjadrenia stanoviska a prípadné výnimky potrebné k realizácii návrhu hospodárskych opatrení.

5. LZ VLK v predmetnom podnete poukázalo na skutočnosť, že ÚEV Čergov bolo vyhlásené výnosom Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo dňa 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu, ako aj na to, že zoznam vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ Čergov bol uvedený vo vyhláške č. 28/2011 Z. z., ktorou bolo vyhlásené CHVÚ Čergov.

6. LZ VLK poukázalo na to, že obhospodarovateľ vykonávanou ťažbou postupoval v rozpore s ust. § 35 ods. 1, ods. 2 ZOPK, keď by vykonával voči chráneným živočíchom činnosti, ktoré sú zakázané, bez toho aby na vykonávanie týchto činností mu bola Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky povolená výnimka, podľa § 40 ZOPK.

7. LZ VLK priložilo k predmetnému podnetu fotodokumentáciu, na ktorej je zreteľné ničenie biotopu chránených druhov, viazaných životným cyklom na odumreté drevo. Z fotodokumentácie je zrejmé aj vytváranie eróznych rýh, spôsobených lesným kolesovým traktorom a odťahovaním vyrúbaných stromov.

8. Dňa 9. 12. 2021 bola LZ VLK doručená výzva Slovenskej inšpekcii životného prostredia, Inšpektorátu životného prostredia Košice (ďalej len „IŽP Košice“) sp. zn. 10242/55/2021-46215/2021 zo dňa 7. 12. 2021, ktorým bolo LZ VLK požiadane „*pre potreby spoľahlivého objasnenia vášho podnetu...o doplnenie podnetu o zistenia jednoznačne preukazujúce výskyt a úmyselné rušenie chránených druhov živočíchov v ich prirodzenom areáli, ku ktorému malo dôjsť v priamej súvislosti so zaznamenanou lesohospodárskou činnosťou v lesnom poraste č. 463A...*“.

9. Výzva je doplnená o poučenie o povinnosti podať vysvetlenie o skutočnostiach, dôležitých pre výkon štátneho dozoru a o možnosti uloženia sankcie za marenie, alebo stáženie štátneho dozoru, alebo nesplnenie povinností uložených podľa ust. § 71 ods. 4 ZOPK.

10. IŽP Košice stanovil LZ VLK na doplnenie podnetu lehotu 10 dní.

Vyjadrenie LZ VLK k výzve zo dňa 7. 12. 2021

11. Podľa ust. § 66 písm. a) ZOPK:

Inšpekcia

a) je orgánom štátneho dozoru, ktorého prostredníctvom ministerstva vykonáva štátny dozor,

Podľa ust. § 71 ods. 1 ZOPK:

(1) Štátny dozor je

a) *zisťovanie, či fyzické osoby alebo právnické osoby dodržiavajú tento zákon a všeobecne záväzné právne predpisy vydané na jeho vykonanie, ako aj rozhodnutia orgánov ochrany prírody vydané na ich základe,*

b) *objasňovanie spočívajúce v prešetrovaní podozrení alebo podnetov poukazujúcich na porušenie tohto zákona, ktorého účelom je obstaranie podkladov potrebných na zistenie, či sa stal skutok, ktorý môže byť priestupkom alebo iným správnym deliktom podľa tohto zákona, ako aj to, kto takýto skutok spáchal.*

12. Z citovaných zákonnych ustanovení vyplýva, že inšpekcia je orgánom štátneho dozoru, ktorým je zisťovanie, či fyzické alebo právnické osoby dodržiavajú ZOPK. Štátnym dozorom je aj objasňovanie, spočívajúce v prešetrovaní podozrení, alebo podnetov, poukazujúcich na porušenie ZOPK. Účelom vykonávania štátneho dozoru je obstaranie podkladov, potrebných na zistenie, či sa stal skutok, ktorý môže byť priestupkom alebo iným správnym deliktom podľa ZOPK, ako aj to kto takýto skutok spáchal.

13. Z vyššie citovaných zákonnych ustanovení vyplýva, že ZOPK priamo predpokladá výkon štátneho dozoru na základe podozrení alebo podnetov, poukazujúcich na porušenie ZOPK. Vzájomná súvislosť týchto zákonnych ustanovení, ako aj formulácia zákonodarcu „*objasňovanie spočívajúce v prešetrovaní podnetov, poukazujúcich na porušenie tohto zákona*“ jednoznačne poukazuje na to, že zmyslom štátneho dozoru je zistiť, či fyzické alebo právnické osoby dodržiavajú ZOPK a, že tento zákon priamo predpokladá, že výkon štátneho dozoru môže byť iniciovaný podnetom, poukazujúcim na porušovanie zákona.

14. Keďže je nesporné, že samotné podanie podnetu nemôže spôsobiť porušenie ustanovení ZOPK, je nepochybné, že takéto objasňovanie a zisťovanie na základe podnetu zo strany inšpekcie smeruje po podaní podnetu voči fyzickej či právnickej osobe vo vzťahu, ku ktorej podnet poukazuje na porušovanie ZOPK.

15. Vychádzajúc z tohto právneho základu sa javí LZ VLK postup IŽP Košice, ktorým ho žiada o zistenia **jednoznačne preukazujúce výskyt a úmyselné rušenie chránených živočíchov v ich prirodzenom areáli, ku ktorému malo dôjsť v priamej súvislosti so zaznamenanou lesohospodárskou činnosťou** na jednej strane, ako úplná rezignácia na predmet činnosti inšpekcie, podľa ust. § 66 písm. a) v spojení s ust. § 71 ZOPK, z ktorých vyplýva, že je to inšpekcia a nie podávateľ podnetu kto má zisťovať, či fyzické a právnické osoby dodržiavajú zákon a či sa stal skutok, ktorý môže byť priestupkom, alebo iným správnym deliktom podľa ZOPK a na druhej strane, ako vyžadovanie povinností od podávateľa podnetu LZ VLK, ktoré mu zo žiadneho právneho predpisu nevyplývajú.

16. LZ VLK je oprávnený predložiť inšpekcii podnet, poukazujúci na podozrenie z porušenia zákona a je povinnosťou inšpekcie tento podnet v rámci svojej vecnej a miestnej príslušnosti vybavit.

17. Pokial' teda IŽP Košice vyzýva LZ VLK o predloženie zistení, jednoznačne preukazujúcich výskyt a úmyselné rušenie chránených živočíchov, ukladá tým LZ VLK povinnosti, vymykajúce sa z rámca čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého:

Každý môže konáť čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútíť, aby konal niečo, čo zákon neukladdá.

18. Postup IŽP Košice zároveň vyvoláva dôvodné podozrenie, že ním tento orgán konal voči LZ VLK nad rámec zákona, čím porušil princíp legality konania štátnych orgánov, zakotvený v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

19. LZ VLK je teda vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti opodstatnené presvedčené, že jeho podnet zo dňa 2. 11. 2021 obsahuje všetky skutočnosti, z ktorých vyplýva povinnosť IŽP Košice zistiť, či obhospodarovateľ pri vykonanej lesohospodárskej činnosti dodržal svoje povinnosti, vyplývajúcemu zo ZOPK a či nedošlo z jeho strany k spáchaniu správneho deliktu, podľa ZOPK. V tejto súvislosti LZ VLK pripomína, že nie je otázkou voľnej úvahy IŽP Košice, či skutočnosti uvedené v podnete LZ VLK zo dňa 2. 11. 2021 preverí a vyhodnotí v súlade s platnými právnymi predpismi.

20. LZ VLK, ako občianske združenie, ktorého cieľom činnosti je ochrana životného prostredia má záujem na tom, aby realizácia oprávnení, vyplývajúcich mu z čl. 6 ods. 3 Aarhuského dohovoru smerovala k zvýšeniu úrovne ochrany životného prostredia a v tomto prípade osobitne ochrany prírody. V kontexte jeho podnetu zo dňa 2. 11. 2021 jeho záujmom a nepochybuje o tom, že rovnakým záujmom je vedený aj IŽP Košice, o zachovanie takej úrovne ochrany chránených druhov, pre ktoré boli predmetné územia zaradené do sústavy Natura 2000, ktorá zabezpečí ich priaznivý stav. Zabezpečenie priaznivého stavu ochrany chránených druhov je v ZOPK zabezpečené zákazmi činností, ktoré nepochybne zotrvanie v priaznivom stave ochrany ohrozujú alebo tento stav ochrany modifikujú na nepriaznivý. So zreteľom na skutočnosť, že ustanovenia ZOPK zabezpečujú transpozíciu ustanovení Smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (ďalej len „smernica o biotopoch“), ako aj Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (ďalej je „Smernica o vtákoch“), považuje LZ VLK za nevyhnutné prispieť k správnemu uplatňovaniu týchto aktov Európskej únie v činnosti IŽP Košice poukázaním na spôsob výkladu uvedených aktov Súdnym dvorom Európskej únie. Keďže ochrana druhov európskeho významu a druhov vtákov je založená v aktoch Európskej únie zákazom určitých činností voči týmto druhom, považuje LZ VLK za nepochybné, že IŽP Košice sa pri vykonávaní štátneho dozoru nemá záujem odchýliť od uplatňovania predmetných predpisov Európskej únie, ktorých transpozíciou je aj ZOPK.

21. LZ VLK poukazuje v tejto súvislosti na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „SDEÚ“) C-473/19 a C-474/19 zo dňa 4. 3. 2021, v ktorom SDEÚ rozhodol o prejudiciálnych otázkach, týkajúcich sa uskutočnovania opatrení v oblasti lesného hospodárstva tak, že:

„2. Článok 12 ods. 1 písm. a) až c) smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín sa má vyklaďať v tom zmysle, že jednak bráni vnútrostátnnej praxi, podľa ktorej, ak sa predmet ľudskej činnosti, ako je opatrenie v oblasti lesného hospodárstva alebo územného rozvoja, zjavne odlišuje od usmrtenia alebo rušenia živočíšnych druhov, zákazy stanovené v tomto ustanovení sa uplatnia len v prípade rizika nepriaznivého vplyvu na stav ochrany dotknutých druhov a jednak ochrana poskytovaná uvedeným ustanovením sa neprestáva uplatňovať na druhy v priaznivom stave ochrany.“

22. Článok 12 ods. 1 písm. a) až c) Smernice o biotopoch ukladá členským štátom vytvorenie systému prísnej ochrany živočíšnych druhov, uvedených v prílohe IV. písm. a) v prostredí ich prirodzeného pohybu a ukladá im zakázať:

- a) všetky formy úmyselného odchytávania alebo usmrcovania vzoriek týchto druhov vo voľnej prírode;
- b) úmyselné rušenie týchto druhov najmä počas obdobia párenia, odchovu mláďat, hibernácie a stahovania;
- c) úmyselné ničenie alebo zbieranie vajec vo voľnej prírode;

23. Z odôvodnenia vyššie citovaného rozsudku (bod 53) pritom vyplýva, že zákazy uvedené v čl. 12 ods. 1 písm. a) až c) Smernice o biotopoch sa môžu vzťahovať na činnosť, ako je opatrenie v oblasti lesného hospodárstva, alebo územného rozvoja, ktorej účelom zjavne nie je odchyt alebo usmrcovanie, rušenie živočíšnych druhov alebo úmyselné ničenie alebo zbieranie vajec.

24. Je nepochybné, že uvedený výklad komunitárneho práva sa v plnej miere vzťahuje na lesohospodársku činnosť, označenú v podnete LZ VLK a teda v kontexte uvedeného výkladu je potrebné hodnotiť aj označenú lesohospodársku činnosť ako takú, ktorá je jednoznačne činnosťou, ktorá je zakázaná v čl. 12 ods. 1 písm. a) až c) Smernice o biotopoch a v ust. § 35 ods. 1 písm. a) až c), ods. 2 písm. a) až c) ZOPK.

25. Pokiaľ by pri vybavovaní podnetu LZ VLK vystali pochybnosti o prítomnosti chránených druhov na území CHVÚ Čergov, LZ VLK opäťovne poukazuje na to, že zo všeobecne záväzného predpisu, ktorým je vyhláska č. 28/2011 Z. z. jeho ust. § 1 ods. 1 vyplýva, že CHVÚ Čergov bolo vyhlásené na účel zabezpečenia priažnivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých vtákov, vymenovaných v tomto ustanovení.

26. Je teda nesporné, že CHVÚ je prirodzeným biotopom druhov uvedených v ust. § 1 vyhlášky č. 28/2011 a opatrenia v oblasti lesného hospodárstva, vykonávané v tejto oblasti sú vykonávané v prirodzenom biotope týchto druhov. Takáto činnosť je však podľa ust. § 35 ods. 1 písm. c) ZOPK, ako aj podľa čl. 12 ods. 1 písm. b) Smernice o biotopoch, ako aj podľa čl. 5 písm. d) Smernice o vtácoch zakázaná. Obhospodarovateľ môže takúto činnosť vykonávať len na základe výnimky povolenej Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky.

27. Vo vzťahu k druhom, ktoré sú predmetom ochrany v ÚEV Čergov, je potrebné uviesť, že predmetom ochrany na tomto území sú tak, ako na to LZ VLK poukázalo aj Mlok hrebenatý, Kunka žltobruchá, Mlok karpatský, Boros schneiderov, Fuzáč alpský, Fuzáč veľký a Roháč malý.

28. Mlok karpatský je druhom, ktorého reprodukčným lokalitami sú jazierka, jamy, plytké mokrade, periodické mláky a kol'aje na lesných cestách. Vo vyšších polohách prezimujú larvy na reprodukčných lokalitách a metamorfujú až na jar nasledujúceho roka.

29. Boros schneiderov žije pod kôrou, často ešte stojacich drevín a obýva iba najzachovalejšie pralesné porasty, pričom na Slovensku je známych už iba niekoľko lokalít výskytov tohto druhu.

30. Fuzáč alpský sa rozmnožuje kladením vajíčok do zasychajúceho dreva, pričom larvy žijú v mŕtvom polosuchom až suchom dreve a larválny vývoj trvá dva až tri roky.

31. Fuzáč veľký sa rozmnožuje kladením vajíčok do štrbín v kôre stojacích stromov a to starých ale aj živých jedincov, vývoj trvá dva a pol roka.

32. Roháč obyčajný žije v starých listnatých, hlavne dubových lesoch, pričom vývoj lariev v práchnivejúcich kmeňoch starých stromov trvá 3 až 8 rokov.

33. Všetky uvedené druhy sú druhmi európskeho významu a Fuzáč alpský je prioritným druhom európskeho významu. Všetky uvedené druhy sú zároveň chránenými druhami.

34. ZOPK nemá žiadne ustanovenie, ktorým by vylučovalo bezstavovce z rovnakého režimu ochrany, aký sa vzťahuje na ostatné živočíšne druhy.

35. Ťažba vykonávaná v pramenisku, spočívajúca v odstraňovaní stromov a ich vytáhovanie z lesného porastu, vytváranie eróznych rýh ťažobnou technikou, odstraňovanie odumretého dreva a ničenie stojacích odumretých stromov je bez akýchkoľvek pochybností úmyselným poškodzovaním biotopov predmetných druhov, ich úmyselným ničením a poškodzovaním ich miest na párenie a na oddych. ÚEV Čergov je prirodzeným biotopom označených druhov.

36. Záver o tom, že lesohospodárska činnosť, vykonávaná na mieste, ktoré je zaradené do sústavy Natura 2000 z dôvodu udržania biotopov druhov v priažnivom stave(CHVÚ Čergov a ÚEV Čergov), nie je činnosťou, ktorá je úmyselným rušením týchto druhov počas ich vývinu, nie je úmyselným usmrcovaním týchto druhov vo voľnej prírode a nie je poškodzovaním a ničením miest, ktoré tieto druhy používajú na oddych a na párenie by bol celkom nepochybne záverom, ktorý nenapĺňa záväzok Slovenskej republiky, vyplývajúci z čl. 12 ods. 1 písm. a) až d) Smernice o biotopoch, tak ako je vyjadrený v ust. § 35 ods. 1 písm. a) až c), ods. 2 písm. a) až c) ZOPK.

37. Vzhľadom na vyššie uvedené si dovoľuje LZ VLK požiadat' o vybavenie jeho podnetu zo dňa 2. 11. 2021 spôsobom, zodpovedajúcim platným a účinným ust. ZOPK a v súlade so záväzkami, ktoré Slovenskej republike vyplývajú zo Smernice o biotopoch, ako aj Smernice o vtákoch transponovaných do právneho poriadku Slovenskej republiky Zákonom o ochrane prírody a krajiny.

JUDr. Iveta Rajtáková
advokátka

Príloha:

- Splnomocnenie - originál